

Yeni Meclis Binası Hizmete Girdi

1920 Yılı'nın 23 Nisan Cuma günü Ankara'da İTTİHAT VE TERAKKİ FİRKASI'nın kulüp binası olarak yapılmış olan binada millet temsilcilerinin ilk toplantısı yapılacaktı. Damdaki eksik kiremitler muhtelif evlerden getirilerek onarıldı, bir orta okulun siyah sıraları salona yerleştirildi, alelacele salon hazırlandı ve o gün saat 13, 45 de 115 delegenin iştirakile ilk Türkiye Büyük Millet Meclisi, en yaşlı üye olan Sinop mebusu Şerif beyin kısa bir konuşmasıyla açıldı.

İşte bu tarih Ankara'nın, Yeni Türkiye'nin kuruluşunu intaç edecek hareketlerin fiilen sevk ve idare yeri olmasının başlangıcıdır. Nitekim 15 Ekim 1923 de keyfiyet bir kanunla da tespit edilerek Ankara başkent olarak ilân edildi. 29 Ekim 1923 ten sonra da Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti oldu.

O tarihlerde Ankara 40.000 nüfuslu bir Orta Anadolu şehri idi. Yeni Türkiye'nin başkenti olabilmek için

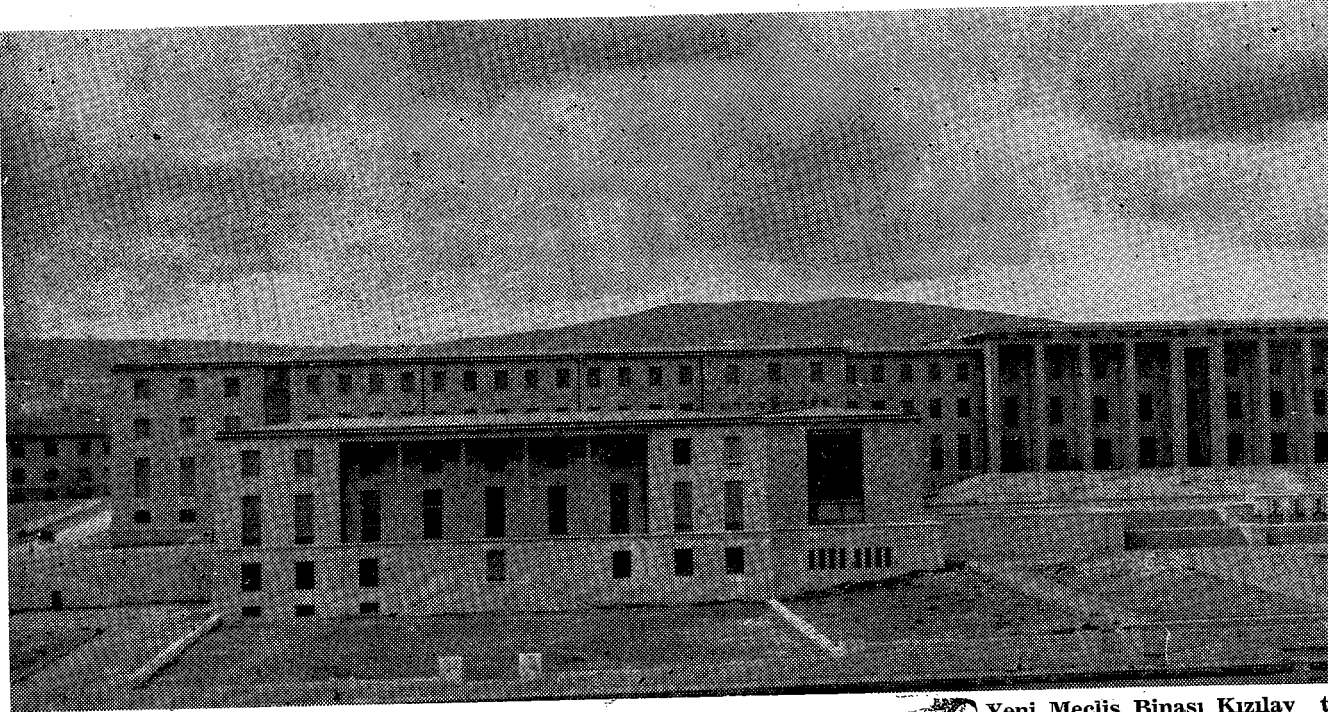
Yazan :
Ziya PAYZIN
Y. Müh. Mim.

pek çok şeyleri eksikti. Atatürk ve arkadaşları, sür'atle modern bir devlet kurmağa çalışıyor, siyasi, askeri, içtimai sahada olduğu gibi imar sahasında da büyük gayret gösteriyordu. Resmî bina, mektep, otel, çarşı, yol, su gibi ihtiyaçların gün geçtikçe zorladığı Ankara'yı, biran önce imar için 1927 de Prof. BRİX'e Ankara'nın imar planını yaptırdı.

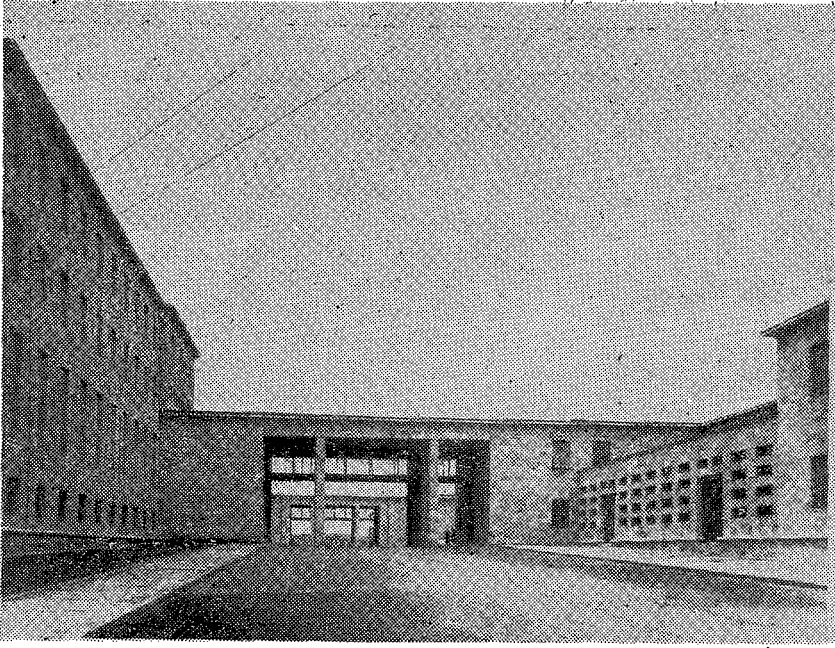
Şehir sür'atle inkişaf ediyor, bu gün Maliye Vekâletinin bulunduğu yerde resmî binalar inşa edilirken, Ziraat Bankası, İş Bankası Halkevi gibi diğer büyük binalar da yükseliyordu. Umumiyetle İslâm mimarisini karakterini arzeden bu binalar, her hususta garplılaşmayı isteyen Atatürk ve arkadaşları tarafından fazla rağbet görmedi. Onlar daha modern, tam mânasile bir Avrupa şehri karakterinde (Ankara) düşü-

nüyorlardı. Milli Müdafaa Vekâletinin inşaaşı düşünüldüğü zaman, Recep Peker Avusturya Hükûmetinden liyakatli bir mimar istedi. Avusturya Hükûmeti de, Prof. Dr. C. HOLZMEİSTER'i tavsiye etti. Türkiye'ye davet edilen Prof. C. HOLZMEİSTER, 1928 ile 1930 yılları arasında Milli Müdafaa Vekâleti ve Genel Kurmay Başkanlığı binaları ile işe başladı. Ankara'ya garp mimarisi girmişti. Şehircilik anlayışı buna göre değişecekti. Esasen her husustaki inkişaf, çok sür'atliydi. BRİX'in imar planı, tahtminkâr olmaktan uzak kaldı. 1932 yılında Ankara'nın yeni imar planı Prof. H. JANSEN'e hazırlatıldı.

Prof. JANSEN hazırladığı nazım plânda, şehrin iş yerlerini, pazar ve çarşılarını, umumî park ve yeşil sahalarını, yollarını tespit ettiği gibi, Çankaya yolu ile Dikmen yolu arasında kalan ve o anda inşa edilmiş bulunan Milli Müdafaa Vekâleti ile Genel Kurmay Başkan-

Yeni Meclis Binası Kızılay t

Yeni Meclis Binası Çankaya girişi

lığı binalarının karşısına rastlayan üçgen sahayı, Devlet mahallesi olarak tespit etmişti. Bunun üzerine modern Devlet mahallesinin inşasına başlandı.

Mahalle, Kızılayda Güven Anıtı ile başlıyor, geniş bir alle ve iki meydan üzerine sıralanan Bakanlık binaları ile devam ediyor, nihayet en yüksek yerde, en yüksek otoriteyi ifade eden T. B. M. Meclisi

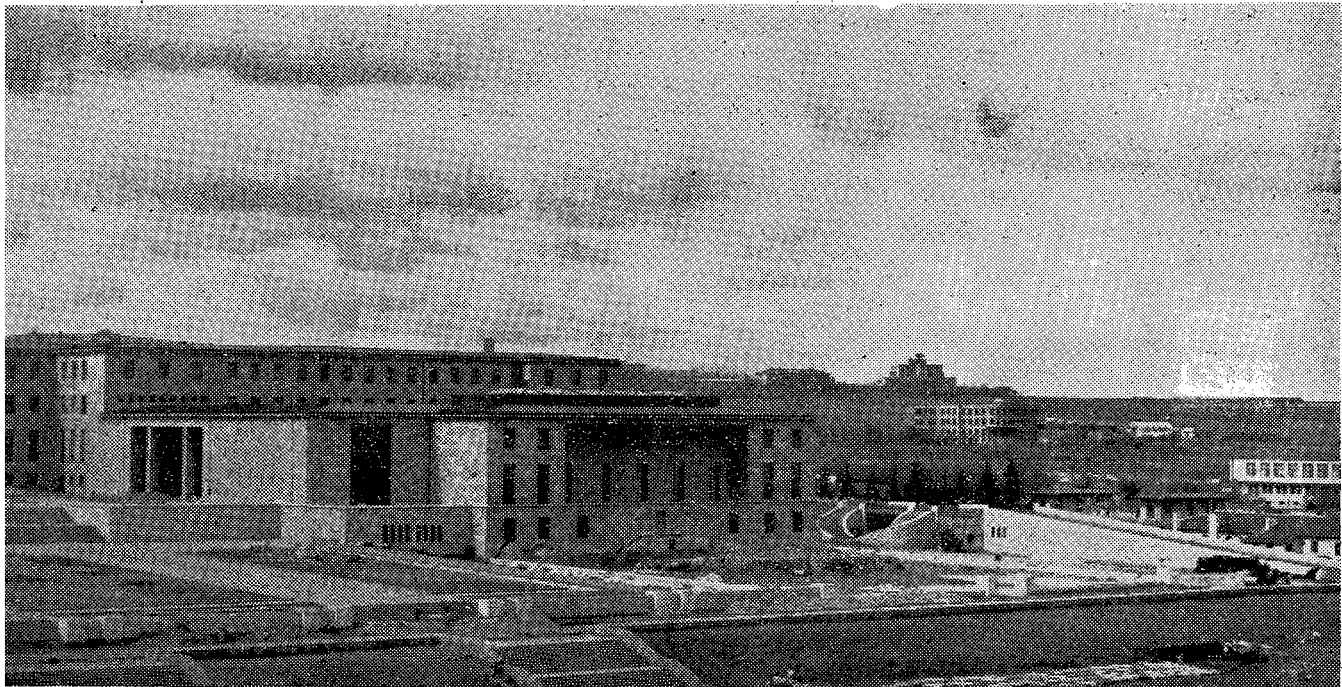
binasile nihayetleniyordu. İlk binalardan Nafia Vekâleti, Ticaret Vekâleti, Temyiz mahkemesi, Dahiliye Vekâleti, ve Güven Anıtı proje ve kontrol işleri Prof. C. HOLZMEISTER'e tevdi edildi. Bilâhara genç Türk mimarlarının yetişmesi üzerine, müsabaka yoluna sapılarak, Gümrük ve İnhisarlar Vekâleti yapılan müsabakada birinci gelen SEDAT H. ELDEM'e verildi.

Mahallenin en ehemmiyetli binalarını teşkil eden T. B. M. Meclisi binası ile Başvekâlet ve Hariciye Vekâleti binalarının projeleri için milletlerarası müsabaka açılmasına karar verildi. Ancak, müsabaka sadece Yeni Meclis binası için açılacak ve birinci gelen mimara her üç bina ve eklenti binaları yaptıracaktı. Meclisin 11 Ocak 1937 günkü müzakeresinde, B. Fikret Sılayın Başkanlığında idare amirlerinden mürekkep komisyon kurularak işe başlanmasına karar verildi.

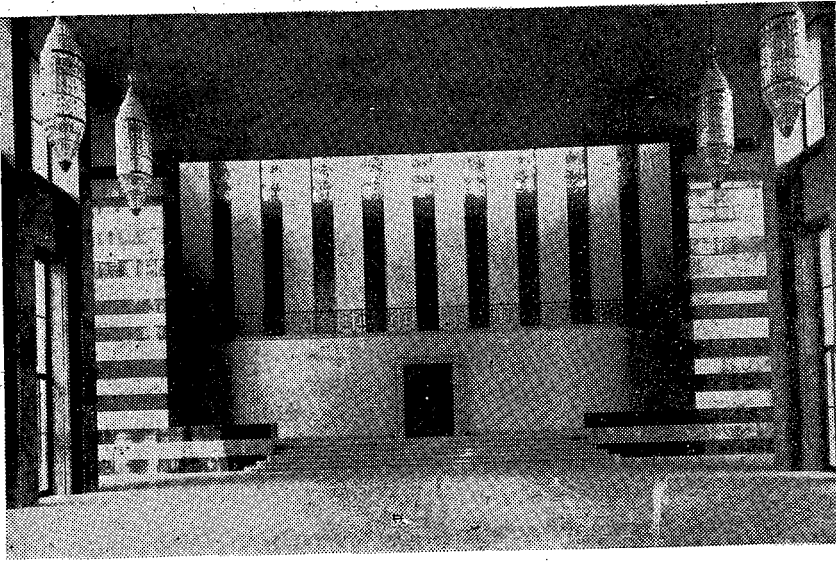
Açılan müsabaka, 28 Ocak 1938 tarihli jüri raporu ile sona erdi.

Jüride Hollandalı DUDOK, İsveçli TENGBOM, İngiliz HOVARD ROBERTSON bulunuyordu. Birinci mükâfata lâyık görülen 13, 14 ve 8 numaralı projeleri inşaat komisyonuna tavsiye ettiler. Her üç proje inşaat komisyonu tarafından Dolmabahçe Sarayında Atatürk'e arz edildi. ATATÜRK kabine erkânıyla beraber yaptığı incelemeler sonunda, Prof. Dr. C. HOLZMEISTER tarafından teklif edilen projeyi tercih ederek inşası için direktif verdi.

25.3.938 tarihinde Prof. C. Holzmeister ile sözleşme yapıldı ve esas binanın 26 Ekim 939 günü zamanın Meclis Başkanı Abdülhalik Renda

Umumî görünüş.

Şeref galerisi. Meclis-Reisi kürsüsü kapısı

tarafından temeli atılmak suretiyle inşasına başlandı.

II. Dünya savaşının çıkması üzerine inşaat devâm edilemedi ve 1/3/941 den 29/7/942 ye kadar inşaat durdu. Harbin sona ermesiyle inşaat da hızlanarak 1947 ye kadar kaba kısmı ikmal edildi. İnşaat ilerledikçe ehemmiyeti artıyordu. T.B.M. Meclisi kendisi için fazla bir meşguliyet sahası olan binayı tamamen Bayındırlık Bakanlığına devretti.

Bundan sonra binanın blok, blok bitirilmesine çalışıldı ve her bitirilen blok istifade edilir şekle sokularak, önce muhafız kıışlası (Amerikan Yardım Heyetine), daha sonra sırasıyle pansiyon binası (Orta Doğu Teknik Üniversitesine), matbaa binası (Marangozluk işleri atelyesine) verilerek kullanılmaya başlandı. 1958 de de Bağdat Pak-tı Vekiller Konseyi toplantısı ile bina ilk tarihi gününü yaşadı.

Binanın ısınması temin edildikçe bürolar kısmı ikmal edildi ve yarısı (Tevzi ve Tahsis Dairesine) diğer yarısı da (Cento) ya verildi. Bu suretle binadan hem istifade ediliyor hem de ikmaline çalışılıyordu. Nihayet 6/1/961 de Kurucu Meclisin teşekkülü ile ve muhteşem bir merasimle bina tamamen hizmete girdi.

Bugün binanın inşaat olarak her şeyi bitmiş durumdadır. Tesisatta bir miktar eksikler mevcuttur. Fakat onlarda fabrikalarda ikmal edilmekte peyderpey gelmektedir. Bahçe işlerinde ufak tefek noksanlar mevcuttur. Yazın iki üç ay içersinde tamamlanacaktır.

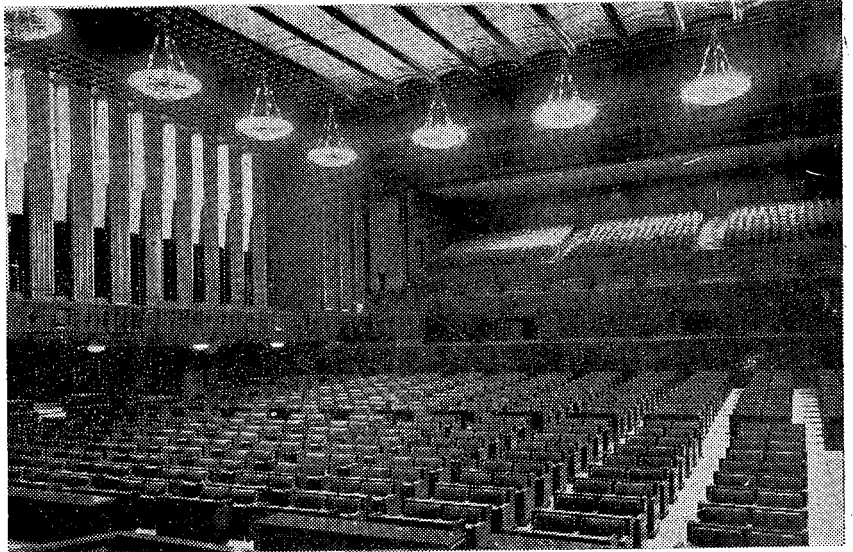
BİNANIN MİMARİ HUSUSİYETLERİ :

Bakanlıklar mahallesinin Çankaya doğru yükselen sırtlarına yerleştirilen yeni Meclis binası, Bakanlık binalarını kucaklar şekilde tertiplenmiştir. Programın şekillen-

dirilmesinde, binanın dahilinde ve haricinde daima 3 buud tesirinden istifade edilmiştir. Bu karakter daha binaya ilk girişte göze çarpar. Filhakika Kızılay yönünden girişte, Cumhurbaşkanlığı ve merasim bloklarının ön tarafa birer geçitle bağlı olarak yerleştirilmesiyle, öñ tarafı açık diğer 3 tarafı kapalı haşmetli bir ön avlu meydana getirilmiştir. Binanın yan girişlerinde de hacim tesiri kendini gösterir. Geçitleri geçince muhteşem bir ön avlu, mermer merdivenler üzerinde yükselen kolonlar ve bu kolonlar arasındaki bronz kapılardan binaya girilir. Asırlar boyunca en güzel eserlerini veren Anadolu taş işçiliği burada da insanı hayran bırakacak derecede tesirlidir.

Geniş merdivenlerden çıkıp kapıdan girince, Anadolunun bütün renkleri karşınızdadır: Büyük holün duvarları, yazın buğday tarlalarını hatırlatan Denizli traverteni, döşeme beyaz Afyon mermeri, yeşil Bursa serpantini, tavan Anadolu grup renkleriyle kaplıdır.

Bina fonksiyonuna göre gruplanmıştır. Holün önü giriş olduğuna göre, sağ ve solundaki bloklara encümenler, bürolar, istirahat ve çalışma mahalleri, yani her gün faal olan kısımlar yerleştirilmiştir. Arka kısma ise, I. Meclis, II. Meclis, iktidar ve muhalefet grupları

Millet Meclisi Büyük Salonu

toplantı salonları yerleştirilmiştir. Bu iki grup kulvarlarla bağlanmıştır. Kulvarlar, tartışmaların salon dışında devamını veya salona girmeden başlamasını sağlar.

Giriş holünden doğru gidilince şeref holüne girilir. Renkleriyle, malzemesiyle yine Anadolu. Büyük kulvar sağlı sollu kış bahçeleriyle en rahat şekilde küçük kulvarlara, salonlara doğru yayılır.

Sağ tarafta I. ve II. Meclis toplantı salonlarını bağlayan küçük kulvarlara gelişir. Burası da Kütahya çinileri, zengin çeşitli mermerleriyle, kubbesiyle ve duvarlarına asılan orijinal desenli Türk ki-

Salon, hatiplerin behernehal kürsüden konuşması esasına göre tertiplenmiş, akustik hesapları ona göre yapılmıştır. Kürsünün yanında bulunan tonmeister odasından hatibin, reisin ve salonun sesi arasındaki ton nispetleri tanzim edilecektir. Ayrıca radyo ve televizyon için de lüzumlu bütün tedbirler alınmıştır.

Salonun bir hususiyeti de, sayımların ve oyların elektrikli makinelerle yapılmasıdır. Her mebusun önünde, masasının sağ tarafında bulunan beyaz, kırmızı, yeşil renkli 3 düğme kabul, red ve çekimser oylar içindir. Kürsünün arkasında

mozaik kaplı sütunları ve döşemesi, cam tuğla tonozu ile başka bir havadır. Solda iki koridor üzerine sıralanmış iktidar partisi ve muhalefet partileri grup salonları yer almıştır. İktidar partisi grup salonları çini, renkli sıva ve dış budak duvarları, vitray ve yeşil deri koltukları ile binanın en renkli ve sevimli parçasıdır.

Muhalefet grupları toplantı salonları 176 kişiliktir. Duvarları akustik teçhizatlı, delikli dış budak kaplamadır. Bu salon diğerleri gibi meyilli olmayıp tamamen ufkidir. İçabında sıralar çıkarılıp yuvarlak masa konferansları yapılabilir.

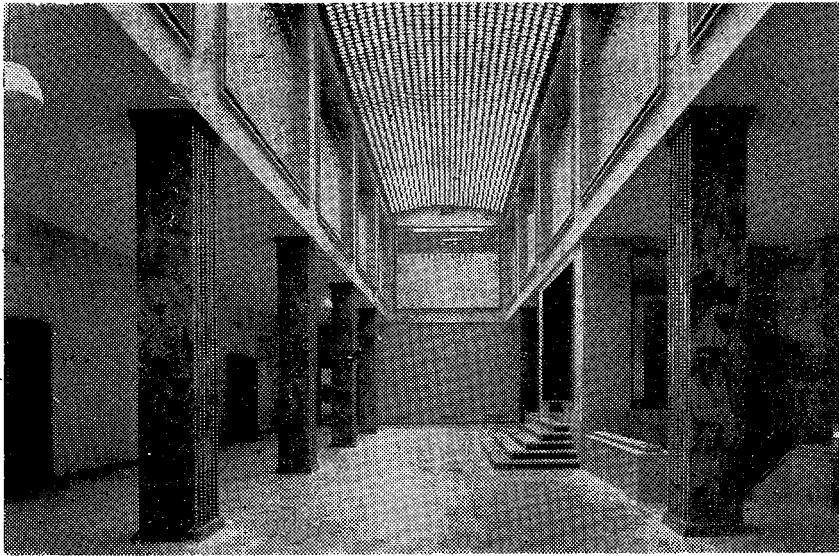
Bürolar kısmı 248 metre uzunlukta, bodrumlarıyla birlikte 5 katlı bir bloktur. II. bodrumları sığınaklar ve tali santraller, I. bodrumları gardroplar, teknik merkezler teşkil eder. Zemin katta muazzam bir kütüphane, okuma, yazma salonları, lokanta, dinlenme, halkla mebusların konuşma odaları, I. katta meclis başkanı, kabine üyeleri odaları, idare âmirleri odaları ve muhasebe, II. katta ise boydan boya encümen salonları mevcuttur.

Cumhurbaşkanlığı ve merasim blokları, haddizatında bir bina olmak lâzımgelirken, mimar iki bloka tefrik edip gayet hafif iki köprü ile meclis binasına bağlamıştır. Bu hal merasim blokunu çeşitli maksat için daha verimli şekilde kullanılmasını sağlayacaktır.

Rengârenk mermer hollerin, mermer havuzların, Kütahya çinilerinin gül ağacı, Afrika armudu lâmbirilerin, kristal avizelerin süslediği Cumhurbaşkanlığı dairesi küçük fakat zengin bir bloktur.

Zemin katı Cumhurbaşkanlığı çalışma, bakanlar kurulu toplantı salonu, kütüphane, yaver odası ve hollerden, bodrum ve üst katı ise, basit bürolardan müteşekkildir.

Merasim bloku, gardroplu bir büyük salon, bir küçük kokteyl salonu, bir büfe ile tali mahallerden müteşekkildir. Çok güzel desenli, cıllı meşe döşeme üzerinde krem yeşil Söğüt onix'i kaplı duvar, yal-

Millet Meclisi ile Cumhuriyet Senatosunu bağlayan kulvar

limleriyle renkli Anadolunun başka bir köşesidir.

Sol tarafta ise Millet Meclisi (I. Meclis) sağda Cumhuriyet Senatosu (II. Meclis) salonları vardır. I. Meclis salonu, en büyük salondur. Duvarlar, oturma yerleri ve tavan maun kaplıdır.

Cem'an 1600 kişi alan bu salonda her zümre gruplanmıştır.

Parterde 582 mebus için koltuk, sağ balkonda Cumhurbaşkanı ve yüksek memurlar için 55, sol balkonda diplomatlar için 84, arka alt balkonda gazeteciler için 82, üst birinci balkonda davetliler için 114 ve arka balkonda halk için 637 kişilik koltuk vardır.

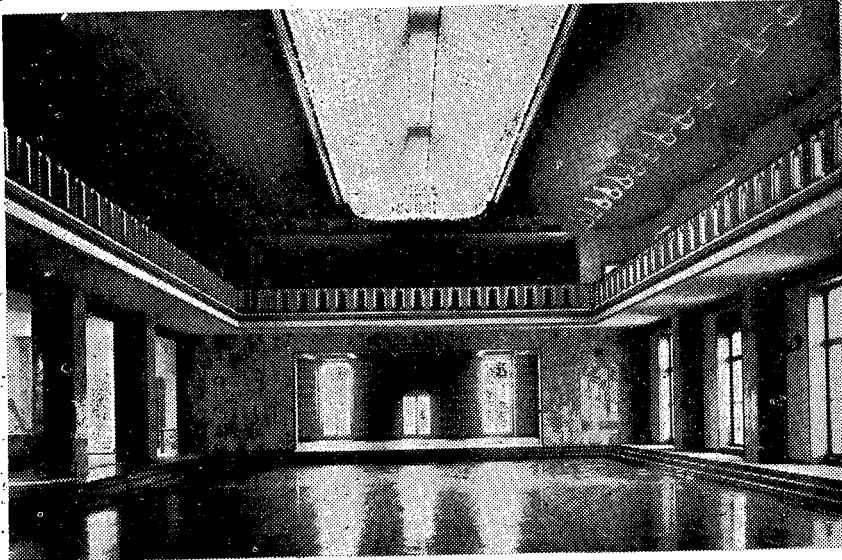
salon tertibinde yerleştirilmiş olan mavi cam üzerindeki beyaz numaraların arkasında üç renkte yanan ampuller numaraları verilen oy rengine boyar. Gizli oy vermek için bir düğmeye basılır, hemen oy tablosundaki rakamların önüne maun panolar gelmek suretiyle tablo kapanır.

Küçük kulvarların sağında, yarım daire şeklinde Cumhuriyet Senatosu olarak düşünülen II. salon vardır. Bu salonda, 328 senatör, 148 halk, 148 gazeteci, 24 diplomat, 29 erkân ve Cumhurreisi locası olmak üzere cem'an 628 kişilik yer vardır.

Büyük kulvarların sol tarafından diğer küçük kulvara geçilir. Burası

ızlı alçı parmaklık, Kütahya çini- si büfe, tavanın yarısını kaplayan, sabun köpüğü balonlarını andıran kristal avize, yaldızlı tavan, birbi- rinin değerini arttıran, hakikaten muvaffak olmuş mimari bir kom- pozisyonudur.

Esasen yeni Meclis binası, mal- zeme çeşitleriyle Türkiye'nin ne ka- dar geniş imkânlarla sahip olduğu- nu açıkça ifade eder. Kırk çeşit mermeriyle, rengârenk çinileri, ba- kırı, bronz, taşı, cevizi, meşesi, dışbudağı, çamı hepsi bu memle- ketin malı. Asırlar önce dünyayı hayran bırakan eserler yine bu taş- lardan, yine bu mermer, ağaç ve çinilerden yapılmıştı.

Millet Meclisi merasim salonu

Bu dev bina, inşaatında çalışan işçiler, mimarlar, mühendisler için aynı zamanda bir okul bir öğrenim alanı olmuş ve genç işçiler ve mi- marlar atalarımızın harikalar ya- rattıkları nefis yerli malzemeleri- mizi bugünün anlayışına ve zevki- ne göre işlemek ve kullanmak su- retiyle eski geleneği yeniden ihya etmişlerdir.

MİMARLARI:

Prof. C. Holzmeister

Y. Müh. Mimar Ziya Payzın

BETONARME PROJESİ:

Prof. C. Holzmeister Bürosu,
Arthur Waldapfel

TESİSAT PROJELERİ:

Y. Müh. Vehbi Ekesan

Y. Müh. Necdet Uran

Y. Müh. Gabriel Nahum

G. N. Haden

Sulzer

İNŞAATI KONTROL EDENLER:

Y. Müh. Lâtif Doğu

Y. Mim. Adil Denktaş

Y. Müh. M. Ali Çitipitioğlu

Y. Müh. Hilmi Tokmar

TESİSATI KONTROL EDENLER:

Y. Müh. Vehbi Ekesan

Y. Müh. Gabriel Nahum

AKUSTİK PROJESİ:

Prof. Schweiger

YAPI İMAR İŞLERİ REİSLERİ:

Y. Müh. Sırrı Sayarı

Y. M. Selâhattin Onat

BAŞLICA TESİSAT MÜTEAHHİT- LERİ:

Türkeli - Koç - Simko Elektrik tesisatı

Vehbi Koç ve Ortakları: Sıhhi tesisat,

G. N. Haden: Isıtma, klima,

Sulzer: Kazanlar.

YENİ MECLİS BİNASINA AİT BAZI RAKAMLAR.

SARFEDİLEN PARA : 101.000.000 TL İNŞAAT SATHI :

II. Bodrum kat	6.057 m ²
I. Bodrum kat	12.758 m ²
Zemin kat	14.706 m ²
I. Kat	11.804 m ²
II. Kat	6.057 m ²
Toplam	51.382 m ²

DiĞER PARLÂMENTOLARLA MU- KAYESE (SADECE ZEMİN KAT İNŞAAT SAHALARI) :

LONDRA	32.600 m ²
BUDAPESTE	17.750 m ²
WASHINGTON	13.000 m ²
BERLİN (ESKİ)	11.000 m ²
WİYANA	12.000 m ²
ANKARA :	
CUMHURBAŞKANLIĞI	DAHİL
14.706 m ²	
CUMHURBAŞKANLIĞI	HARIÇ
11.785 m ²	

MEHAL ADEDİ:

7 adet antre
5 adet hol
4 adet büyük toplantı salonu
21 adet encümen
1 adet kütüphane
1 adet arşiv
2 adet lükanta
2 adet mutfak
2 adet merasim salonu
208 muhtelif oda

SARFOLUNAN MALZEME:

Betonarme demiri	5.000 ton
Betonarme betonu	50.000 m ³
Eskipazar taşı	21.000 m ³
30 renk 3 . 6 cm mermer	20.000 m ²
1 mm bakır levha	260 ton
Ahşap lâmbri	14.000 m ²
Türk çinisi	3.000 m ²

Yeni Meclis (Bak : T. M. H. sayı 18)

Y. M. Orhan Alsaç

Y. M. Mesut Gün

Y. M. Adnan Kocaarslan

BAŞLICA İNŞAAT MÜTEAHHİT- LERİ:

Abdurrahman Naci Demirağ:
Başlangıç ve ilk teşkilât,

Y. Müh. Ferit Ölçer - Y. M. Mu- zaffer Binici - Mebus Ergüvenç:
Betonarme,

Y. Müh. Hayri Kayadelen: Taş işleri, bakır kaplama,

Garanti İnşaat Ortaklığı: Alamin- yum, demir doğrama

Muzaffer Budak: Mermer ve in- ce işlerin yarısı,

Hans Röllinger: Mermer ve ince işler ve lâmbri.